

ствования, а також вопрос боротьби с уходом достаточной части капитала за границу – проблема не одного года разрешения. Тема является открытой и требует более досконального научного подхода.

Литература:

1. Литвин О.В. Удосконалення системи інформаційного забезпечення податкової міліції на прикладі країн ЄС /О.В. Литвин, О.Д. Мороз// Підприємництво, господарство і право. – 2011. - №11. – С. 56–60.

2. Лисенко В.В. Виявлення податковою міліцією ухилень від сплати податків /В.В. Лисенко// – К., 2002. – 168 с.

3. Аркуша Л.И. Основы методики выявления и расследования организованной преступной деятельности при наличии коррумпированных связей: Дисс. к. юр. н: 12.00.09/Л.И. Аркуша// – Одесса, 2001. – 232 с.

Шевчук О.М.

*к.ю.н., асистент кафедри
адміністративного права та
адміністративної діяльності
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»
м. Харків, Україна*

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І ПРЕКУРСОРІВ

Домінуючою тенденцією розвитку наркотичних проблем в Україні є постійне збільшення зареєстрованої кількості хворих на наркотичну залежність та зростання незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин. Це вказує на те, що заходи, які вживались правоохоронними органами у цьому напрямі, були недостатньо ефективними [1, 2]. Одним із заходів протидії незаконному обігу наркотиків є державний контроль в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів і цей контроль має свої, притаманні йому, форми діяльності.

Загальним питанням організації державного контролю у різних сферах суспільного життя присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних вчених як В. Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, В. Я. Настюк, В. М. Гаращук, М. С. Студенікіна, В. М. Горшеньова, О. В. Шоріна та ін. Однак залишились поза увагою науковців вивчення сутності та особливостей форм державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні – це і є метою даної роботи.

На сьогодні не існує загальновизнаного переліку форм державного контролю. В. М. Гаращук, зазначає, що контроль в основному здійснюється у формі перевірок, ревізій, проведення рейдів, оглядів, затребування звітів та ін. Проте, на

його думку, такі терміни, як ревізія, перевірка, огляд, обшук та інші можуть розглядатися водночас і як форма, і як метод діяльності контролюючого органу [3, с. 17]. І. К. Залюбовська до форм контролю часто відносять витребування звітів, аналіз інформаційних матеріалів, звітів, повідомлень, застережень, а також аудит, експертизи, координацію діяльності підконтрольних, розгляд скарг, заяв [4, с. 13]. О. В. Шоріна, крім зазначених форм, виділяє ще й інспектування, обстеження, нагляд, спостереження, огляд, рейди, тощо [5, с. 15]. На думку О. Ф. Андрійко, основними формами контролю є перевірки та ревізії, аналіз інформаційних матеріалів, звіти, повідомлення, застереження тощо [6, с. 24]. Таким чином, до форм контролю належать: перевірки, ревізії, обстеження, інспектування, запити, заслуховування звітів, інформацій та повідомлень, спостереження, експертиза, рейди та огляди, аналіз інформаційних матеріалів, координація діяльності контролюючих органів, стандартизація, ідентифікація (державна реєстрація), ліцензування, інвентаризація, моніторинг та розгляд скарг тощо.

На, нашу думку, найпоширенішими формами державного контролю в сфері обігу наркотичних засобів є перевірки, ревізії, обстеження, інспектування, інвентаризація та ін. Так, Законом України від 15 лютого 1995 р. № 60/95–ВР встановлено порядок державного контролю, повноваження органів виконавчої влади, права та обов'язки фізичних і юридичних осіб у сфері обігу наркотичних засобів [7]. Цим Законом визначено такі основні форми контролю: обстеження здійснюється складських, торговельних та інших приміщень, що знаходяться у користуванні юридичної особи та які використовуються у сфері обігу наркотичних засобів (ст. 5); інвентаризація – суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність з обігу наркотичних засобів, зобов'язані за формою та в установленому порядку, проводити щоквартальну інвентаризацію наркотичних засобів, які є в їх розпорядженні, та складати відповідний баланс товарно-матеріальних цінностей. Відомості про розбіжності в балансі або невідповідність показників балансу результатам проведеної інвентаризації наркотичних засобів протягом трьох календарних днів після їх виявлення в подаються: щодо операцій, проведених з наркотичними засобами, в межах території України, – МВС України; щодо експортно-імпортних операцій, проведених з наркотичними засобами – МВС України та СБ України (ст. 33). реєстрація операцій з наркотичними засобами – операції, здійснені в процесі діяльності щодо обігу наркотичних засобів, підлягають реєстрації у спеціальних журналах юридичних осіб особами, на яких відповідним наказом керівника юридичної особи покладено цей обов'язок, а в журналах фізичних осіб-підприємців, які мають ліцензію на здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, безпосередньо такою особою. (ст. 34). заслуховування звітів – суб'єкти господарювання, які здійснюють відповідну діяльність з обігу наркотичних засобів, зобов'язані подавати: 1) щоквартальні звіти; 2) щорічні звіти (ст. 32); ліцензування відповідних видів діяльності з обігу наркотичних засобів – діяльність з обігу наркотичних засобів, включених до таблиць II і III Переліку, здійснюється суб'єктами господарювання за наявності в них ліцензії на здійснення відповідних видів діяльності. Ліцензія на здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, видається за наявності відповідної матеріально-технічної бази, нормативно-технічної документації, кваліфікованого персоналу, умов для забезпечення обліку та схоронності наркотичних засо-

бів, а також для забезпечення безпечності такої діяльності (ст. 7). стандартизація – вимоги до упаковки та маркування наркотичних засобів (ст. 18) тощо. Зокрема, у вищевказаному Законі визначено також форми державного контролю, як перевірки, ревізії, огляди, обстеження та інші дії, які здійснюються планово чи позапланово.

Також зазначимо, що, “контроль за виконанням суб’єктами господарювання вимог законодавства у сфері обігу наркотичних засобів покладено на ДСКН України, МОЗ України, МВС України, СБ України, Державну митну службу України та інші органи у межах їх повноважень” (п. 45) [8]. Отже, особливістю досліджуваного обігу є багатосуб’єктність органів, що здійснюють контроль в зазначеній сфері.

Розглянемо форми контролю у цій сфері що вказані у повноваженням на прикладі ДСКН України. Повноваженнями ДСКН України визначено такі основні форми контролю [9]: 1) аналіз та одержування інформації та інші відомості про наркотичні засоби, які перебувають в обігу (пп. 2 п. 6); отримує, аналізує та узагальнює в межах своїх повноважень інформацію про стан справ у сфері обігу наркотичних засобів (пп. 8 п. 4); забезпечує збирання та узагальнення інформації про джерела і шляхи надходження в незаконний обіг наркотичних засобів (пп. 7 п. 4); 2) експертиза нормативно-технічної, медико-біологічної, хіміко-аналітичної експертизи матеріалів, організовує та проводить спеціалізовану оцінку та інші види експертних досліджень, пов’язаних з наркотичними засобами (пп. 20 п. 4); 3) моніторинг стану справ у сфері протидії наркозлочинності та прогнозування розвитку наркоситуації (пп. 7 п. 4); 5) розгляд звернень громадян з питань, пов’язаних з діяльністю ДСКН України, її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління (пп. 5 п. 5) [9]. Отже, формою державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів слід назвати зовнішній вияв юридично значущих процедур контрольної діяльності. Форми, що використовують державні органи контролю у своїй практичній діяльності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів різноманітні і можуть змінюватись залежно від змін у системі управління, напрямів контролю або повноважень органів, що його здійснюють.

Література:

1. Настюк В. Я. До проблеми обговорення національної стратегії України щодо наркотиків (на період до 2020 р.) / В. Я. Настюк, О. М. Шевчук // <http://narko.gov.ua/komnarko/uk/publish/article/97356>

2. Шевчук О. М. Форми державного контролю в сфері обігу наркотичних засобів: зарубіжний досвід / О. М. Шевчук // Актуальні проблеми зовнішньої політики України: матер. VI між нар. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених: (Чернівці, 7 грудня 2012 р.). – Чернівці: ЧНУ ім. Юрія Федьковича, 2012. – С. 280 – 282.

3. Гаращук В. М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право» інформаційне право”/ Гаращук Володимир Миколайович. – Х., 2003. – 412 с.

4. Залюбовська І. К. Організаційно-правові засади державного контролю в Україні: [навч.-метод. посіб.] / І. К. Залюбовська. – Одеса: Юрид. л-ра, 2003. – 104 с.
5. Шорина Е. В. Контроль и проверка исполнения – важные средства укрепления государственной дисциплины / Е. В. Шорина. – М.: Знание, 1978. – 324 с.
6. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: дис.: ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Андрійко Ольга Федорівна. – К., 1999. – 390 с.
7. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995 р., № 60/95-ВР // ВВР. – 1995. – № 10. – Ст. 60.
8. Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом: постанова КМ України від 3.06.2009 р., № 589 // ОВУ. – 2009. – № 44. – Ст. 1477.
9. Положення Державної служби України з контролю за наркотиками: Указ Президента України від 13.04.2011 р., № 457/2011 р. // ОВУ. – 2011. – № 29. – Ст. 1263.